

Wyrok z dnia 5 marca 2007 r.

I UK 267/06

Osoba, która nie została zaliczona do żadnej z grup inwalidów wojennych (wojskowych), ale doznała uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.), ma prawo do korzystania ze świadczeń z art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135 ze zm.) na podstawie decyzji organu rentowego ustalającej prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki.

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 5 marca 2007 r. sprawy z powództwa Władysława R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ł. o wydanie książeczki inwalidy wojennego, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 kwietnia 2006 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Ł. (organ rentowy) decyzją z dnia 17 stycznia 2005 r. odmówił wydania Władysławowi R. (wnioskodawcy) książki inwalidy wojskowego. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał między innymi, że wnioskodawca nie jest uprawniony do renty inwalidy wojennego lub wojskowego i nie posiada orzeczenia stwierdzającego doznanie uszczerbku na zdrowiu w okoliczno-

ściach określonych w art. 7 i 8 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca domagał się jej zmiany i przyznania uprawnień do bezpłatnego zaopatrzenia w leki objęte wykazami leków podstawowych i uzupełniających przysługującym osobom, które doznały uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, i nie zostały zaliczone do żadnej z grup inwalidów.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 12 maja 2005 r. oddalił odwołanie. Sąd ustalił między innymi, że prawomocnymi decyzjami organu rentowego i prawomocnym wyrokiem Sąd Apelacyjny w Łodzi wnioskodawcy odmawiano prawa do renty inwalidy wojskowego, ponieważ niezdolność do pracy nie pozostaje w związku z działaniami wojennymi lub równorzędnymi. Terenowa Wojskowa Komisja Lekarska w Ł. orzeczeniem z dnia 29 kwietnia 2004 r. stwierdziła u wnioskodawcy między innymi bliznę uda lewego, ustalając, że pozostaje ona w związku z działaniami wojennymi. Sąd zważył, że stosownie do art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.) dokumentem potwierdzającym prawo do korzystania z uprawnień, o których mowa w ustawie, jest książka inwalidy wojennego (wojskowego) wystawiona przez organ rentowy. W myśl zaś § 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie trybu wydawania i anulowania książki inwalidy wojennego (wojskowego), dokumentów wymaganych do jej wydania oraz wzoru książki inwalidy wojennego (wojskowego) (Dz.U. Nr 158, poz. 1653) organ rentowy po wydaniu decyzji o przyznaniu renty inwalidy wojennego oraz renty inwalidy wojskowego wydaje niezwłocznie książkę inwalidy wojennego (wojskowego). Organ rentowy zatem zasadnie odmówił wydania książki inwalidy wojennego, (wojskowego) wnioskodawcy, któremu prawomocnie odmawiano statusu inwalidy wojennego (wojskowego) w konsekwencji ustalenia, że stwierdzona niezdolność do pracy nie pozostaje w związku z działaniami wojennymi lub równorzędnymi. Sąd stwierdził „na marginesie”, że wnioskodawca może ubiegać się o przyznanie uprawnień do bezpłatnego zaopatrzenia w leki objęte wykazami leków podstawowych i uzupełniających przewidzianych w art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135), ponieważ jest oczywiste, że wnioskodawca jako osoba, która do-

znała uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 i 8 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, jest uprawniony do uzyskania przedmiotowego uprawnienia i otrzymania stosownego dokumentu potwierdzającego jego nabycie.

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2006 r. [...] oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku. Sąd stwierdził, że zakres podmiotowy przepisu art. 45 ust. 1 pkt 2 o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych obejmuje osoby, o których mowa w art. 61 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, tj. osoby, które na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie dekretu z dnia 1 lipca 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych (Dz.U. Nr 37, poz. 159) oraz ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, miały ustalony uszczerbek na zdrowiu i w związku ze zmianą przepisów utraciły prawo do renty inwalidy wojennego (tzw. renty niskoprocentowe), a zachowały prawo do świadczeń w naturze. Wnioskodawca nie miał ustalonego uszczerbku na zdrowiu powstałego w okolicznościach określonych w art. 7 i 8 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin na podstawie przepisów obowiązujących przed 1 lipca 1954 r., tj. na podstawie ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych (Dz.U. R.P. Nr 32, poz. 195), nie mieści się zatem w kręgu podmiotów uprawnionych do bezpłatnego zaopatrzenia w leki podstawowe i uzupełniające. Ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych (Dz.U. Nr 3, poz. 11), która nie przewidywała już „rent niskoprocentowych”, wprowadziła w art. 40 przedawnienie dla roszczeń o zaopatrzenie przewidziane w przepisach obowiązujących przed 1 lipca 1954 r. Obecnie nie ma zatem podstawy prawnej do ustalenia czy wnioskodawca doznał uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach z art. 7 i 8 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Zgodnie z art. 57 tej ustawy wojskowe komisje lekarskie ustalają bowiem jedynie związek zranień, kontuzji i innych obrażeń lub chorób z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych albo ze służbą wojskową oraz związek śmierci żołnierza z tymi działaniami lub tą służbą, a nie ich wpływ na upośledzenie organizmu. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy (Dz.U. Nr 273, poz. 2711) do orzekania w tym przedmiocie nie są uprawnieni także lekarze orzecznicy i komisje lekarskie.

Wnioskodawca zaskarżył w całości powyższy wyrok Sądu drugiej instancji skargą kasacyjną, w której zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 45 ust. 1 pkt. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w związku z art. 7 i 8 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że zakres art. 45 ust. 1 pkt 2 tej pierwszej ustawy obejmuje wyłącznie osoby, o których mowa w art. 61 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Wskazując na powyższe podstawy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, ewentualnie o uchylenie w całości również wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma uzasadnione podstawy. Trafny jest zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 45 ust. 1 pkt 2 dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135), który stanowi, że „osobom: (...) 2) które doznały uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 i 8 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin i nie zostały zaliczone do żadnej z grup inwalidów, (...), przysługuje bezpłatne zaopatrzenie w leki objęte wykazami leków podstawowych i uzupełniających”. Pogląd Sądu drugiej instancji, że „zakres podmiotowy przepisu art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych obejmuje osoby, o których mowa w art. 61 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin” jest nieuzasadniony. Ten ostatni przepis stanowiący, że inwalidzi i wdowy, którzy w myśl przepisów obowiązujących przed wejściem w życie ustawy mieli prawo do świadczeń w naturze mimo braku uprawnień do świadczeń pieniężnych, prawo to nadal zachowują, jest przepisem przejściowym, który stanowi wyraz respektowania przez ustawodawcę zasady praw nabytych i ma zastosowanie wyłącznie do sytuacji w nim unormowanych. Uznanie, że przepis ten wyznacza podmiotowy zakres stosowania przepisu art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych jest sprzeczne nie tylko z niebudzącym wątpliwości interpretacyjnych brzmieniem tego przepisu, który nie zawiera odesłania do art. 61

ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, lecz wyłącznie do art. 7 i 8 tej ustawy, ale podważa także normatywne znaczenie i cel przepisu art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych przez całkowicie bezpodstawne ograniczenie podmiotowego zakresu jego zastosowania. Przepis ten - zgodnie z jego brzmieniem - ma bowiem zastosowanie do osób, które doznały uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 i 8 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin i nie zostały zaliczone do żadnej z grup inwalidów, a nie - jak uważa Sąd drugiej instancji - do inwalidów, którzy w myśl przepisów obowiązujących przed wejściem w życie ustawy, tj. przed dniem 1 sierpnia 1974 r., mieli prawo do świadczeń w naturze.

Zasadnicze wątpliwości budzi dokonana przez Sąd wykładnia kolejnego przepisu przejściowego, a mianowicie przepisu art. 40 ust. 1 ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych, który stanowił, że wnioski o zaopatrzenie przewidziane w przepisach obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., nie zgłoszone w terminie do dnia 1 grudnia 1954 r., nie podlegają rozpatrzeniu; przepis ten utracił moc obowiązującą z dniem 1 stycznia 1973 r., a zatem przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (art. 86 pkt 8 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, Dz.U. Nr 53, poz. 341). Sąd interpretuje bowiem ten przepis jako wprowadzający przedawnienie dla roszczeń o zaopatrzenie przewidziane w przepisach obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r. i uniemożliwiający skuteczne żądanie ustalenia, że wnioskodawca doznał uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach z art. 7 i 8 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Tymczasem przepis ten w żadnym zakresie nie ograniczał uprawnień wnioskodawcy do żądania ustalenia tej treści, bowiem jest oczywiste, że wnioskodawca nie domaga się przyznania uprawnień przewidzianych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., lecz uprawnień wynikających z art. 45 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. To, że uprawnienia te mają zbliżony lub podobny charakter i treść, nie ma znaczenia prawnego dla rozpatrywanej sprawy.

Zgodnie z przepisem art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki objęte wykazami leków podstawowych i uzupełniających przysługuje osobom,

które spełniają kumulatywnie dwie przesłanki, a mianowicie: 1) doznały uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 i 8 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, 2) nie zostały zaliczone do żadnej z grup inwalidów. W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że Terenowa Wojskowa Komisja Lekarska w Ł. orzeczeniem z dnia 29 kwietnia 2004 r. stwierdziła u wnioskodawcy między innymi bliznę uda lewego, ustalając, że pozostaje ona w związku z działaniami wojennymi, (co może oznaczać, iż wnioskodawca doznał uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin) oraz że wnioskodawca nie został zaliczony do żadnej z grup inwalidów. Z przepisu art. 45 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych wynika, iż osoby wymienione w art. 45 ust. 1 jako uprawnione do bezpłatnego zaopatrzenia w leki są obowiązane do okazania lekarzowi albo felczerowi wystawiającemu receptę dokumentu potwierdzającego przysługujące uprawnienie. Przepisy ustawy nie określają, jakiego rodzaju dokument potwierdza uprawnienie do bezpłatnego zaopatrzenia w leki objęte wykazami leków podstawowych i uzupełniających. Natomiast z art. 23c ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin wynika, iż dokumentem potwierdzającym prawo do korzystania z uprawnień, o których mowa w tej ustawie, jest książka inwalidy wojennego (wojskowego) wystawiona przez organ rentowy. Zgodnie z § 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie trybu wydawania i anulowania książki inwalidy wojennego (wojskowego), dokumentów wymaganych do jej wydania oraz wzoru książki inwalidy wojennego (wojskowego) organ rentowy po wydaniu decyzji o przyznaniu renty inwalidy wojennego oraz renty inwalidy wojskowego wydaje niezwłocznie książkę inwalidy wojennego (wojskowego). Skoro zatem organ rentowy prawomocną decyzją odmówił przyznania wnioskodawcy renty inwalidy wojennego, to brak jest podstaw do skutecznego żądania wydania wnioskodawcy książki inwalidy wojennego (wojskowego).

Wystawiona przez organ rentowy książka inwalidy wojennego (wojskowego) jest dokumentem potwierdzającym prawo inwalidy wojennego (wojskowego) do korzystania z uprawnień przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Książka ta nie może być natomiast wydana osobie, która doznała uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 i 8 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych

oraz ich rodzin i nie zostały zaliczone do żadnej z grup inwalidów, a w konsekwencji osoba ta, jako uprawniona - na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych - do bezpłatnego zaopatrzenia w leki nie jest obowiązana do okazania lekarzowi albo felczerowi wystawiającemu receptę książki inwalidy wojennego (wojskowego) jako dokumentu potwierdzającego przysługujące jej uprawnienie. Nie zwalnia to jednak tej osoby z obowiązku przedstawienia stosownego dokumentu. Zgodnie z przepisem art. 57 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin związek zranień, kontuzji i innych obrażeń lub chorób z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych albo ze służbą wojskową oraz związek śmierci żołnierza z tymi działaniami lub tą służbą ustala wojskowa komisja lekarska, natomiast niezdolność do pracy, datę jej powstania, związek niezdolności do pracy z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych albo ze służbą wojskową, związek śmierci ze służbą wojskową żołnierza zwolnionego ze służby, który zmarł poza zakładem opieki zdrowotnej, o którym mowa w ust. 1, oraz związek śmierci inwalidy ze służbą wojskową ustala lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub komisja lekarska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej (art. 57 ust. 2). Prawo do świadczeń ustala natomiast organ rentowy w drodze decyzji (art. 56 ust. 2). Odnosząc te przepisy proceduralne do rozpoznawanej sprawy należy przyjąć, że w sytuacji, gdy wojskowa komisja lekarska stwierdzi, jak w niniejszej sprawie, związek zranień, kontuzji i innych obrażeń lub chorób z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych, natomiast lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub komisja lekarska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie stwierdzi niezdolności do pracy lub związku niezdolności do pracy z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych, wówczas organ rentowy rozstrzygający sprawę w drodze decyzji nie może ograniczyć się do odmowy ustalenia prawa do renty inwalidy wojennego, lecz powinien zbadać z urzędu, czy wnioskodawca spełnia przesłanki, o których mowa w art. 45 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i ustalić, czy przysługuje mu prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki podstawowe i uzupełniające na podstawie tego przepisu.

Z art. 56 ust. 4 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin wynika wprost, iż do postępowania w sprawie ustalania prawa do świadczeń i wypłaty świadczeń stosuje się przepisy ustawy z dnia

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Stosownie zaś do art. 124 ustawy o emeryturach i rentach, umieszczonego w rozdziale I „Ogólne zasady postępowania” działu IX „Postępowanie w sprawach świadczeń i wypłata świadczeń”, w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Z powyższego wynika, iż w braku - zarówno w ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych jak i ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - przepisów określających tryb i formę, w jakiej należy ustalić prawo do świadczeń przysługujących na podstawie art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych osoby, która doznała uszczerbku na zdrowiu w okolicznościach określonych w art. 7 i 8 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin ale nie zostały zaliczone do żadnej z grup inwalidów, zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Należy zatem przyjąć, że osoba, która na podstawie decyzji organu rentowego ma ustalone prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki może na podstawie art. 217 § 2 pkt 1 k.p.a. żądać od organu rentowego wydania stosownego zaświadczenia.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====